Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enwau Eraill		0

TGAU

4271/51

HANES

UNED 1/UNED 2: Oes Elisabeth, 1558-1603

P.M. DYDD LLUN, 2 Mehefin 2014

1 awr 15 munud

I'r Arholwr yn unig		
Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
1.	**25**	
2.	**15**	
3.	**10**	
SAG	**3**	
Cyfanswm	**53**	

4271
510001

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch BOB cwestiwn ar y papur arholiad.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch daflenni ychwanegol os nad oes digon o le yn y llyfryn hwn. Ysgrifennwch eich enw ar ben pob taflen ychwanegol, gan ddangos yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhowch y taflenni ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch y bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig yn cael ei ystyried wrth asesu'r atebion sy'n gofyn am ysgrifennu estynedig, sef cwestiynau 1*(d)* a 3.

Hefyd, bydd eich gallu i sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn 3.

Arholwr yn unig

Atebwch **bob** *cwestiwn.*

CWESTIWN 1

Mae'r cwestiwn hwn yn ymchwiliad i dueddiadau gwleidyddol a chymdeithasol yn oes Elisabeth. [25]

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell.

Ffynhonnell A

[Darlun yn dangos un o'r chwaraeon creulon yn oes Elisabeth]

(a) Beth mae Ffynhonnell A yn ei ddangos i chi am chwaraeon creulon yn oes Elisabeth? [2]

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

Ffynhonnell B

Roedd plastai mawr yn y wlad fel *Hardwick Hall* yn enwog am fod ganddyn nhw 'fwy o wydr nag o wal' (*'more glass than wall'*). Roedd hynny'n dangos pa mor dda roedd pobl oes Elisabeth yn gallu defnyddio briciau a cherrig i adeiladu plas mawreddog. Roedd y plastai yn cynnwys dodrefn/celfi, paentiadau, carpedi a thapestrïau drud, ac felly roedd pobl oes Elisabeth yn mwynhau bywyd mwy cysurus na'r oesoedd cynharach.

[Rhan o werslyfr hanes]

(b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B a'r hyn rydych chi'n ei wybod i egluro pam roedd y bobl gyfoethog yn adeiladu plastai mawr yn y wlad *(large country houses)* a phlasau *(mansions)* yn ystod oes Elisabeth. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4271 510003

Arholwr yn unig

Ffynhonnell C

Erbyn diwedd ei theyrnasiad, roedd angen ei holl fedrusrwydd *(skill)* ar Elisabeth i gadw'r Senedd yn ei lle. Newidiodd agwedd y Senedd o fod yn barod i adael i'r frenhiniaeth reoli'r holl faterion gwladol pwysig i ddymuno cael rhan wirioneddol ym mhŵer y llywodraeth. Roedd angen datrys dwy broblem yn arbennig. Yn gyntaf, roedd y rhyfel yn erbyn Sbaen wedi gadael Elisabeth yn brin ofnadwy o arian ac yn ail, erbyn yr 1590au, roedd nifer cynyddol o Aelodau Seneddol Piwritanaidd yn y Senedd.

[Rhan o wefan addysgol, sy'n darparu ffynonellau ar gyfer myfyrwyr ac athrawon (2012)]

(c) I ba raddau mae Ffynhonnell C yn cefnogi'r safbwynt bod y Senedd yn dod yn fwy o broblem i Elisabeth erbyn diwedd ei theyrnasiad? [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

4271
510005

TUDALEN WAG

Ffynhonnell CH

[Un o nifer o bortreadau swyddogol o Elisabeth I a gafodd eu peintio i ddathlu gorchfygiad *(defeat)* Armada Sbaen yn 1588]

(ch) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell CH i hanesydd sy'n astudio pŵer Elisabeth fel Brenhines Lloegr? [6]

[Eglurwch eich ateb drwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

4271
510007

Arholwr yn unig

Mae'r ddwy ffynhonnell hyn yn rhoi safbwyntiau gwahanol am achosion *(causes)* tlodi yn ystod teyrnasiad Elisabeth.

Ffynhonnell D

Y tlawd eu hunain sydd ar fai am eu tlodi. Y nifer mawr o bobl segur, pobl grwydrol a lladron yw prif achos prinder bwyd. Mae'r bobl hyn yn gwrthod gweithio; mae'n well ganddyn nhw orwedd yn segur mewn tafarnau ddydd a nos, yn bwyta ac yfed yn ormodol. Y rhai mwyaf peryglus yw'r milwyr crwydrol, di-waith, ac mae miloedd lawer o'r rheini yn y wlad.

[Syr Edward Hext, meistr tir ac Ynad Heddwch, yn ysgrifennu at yr Arglwydd Burghley, prif weinidog y Frenhines (1596)]

Ffynhonnell DD

Roedd tlodi yn ganlyniad i lawer o ffactorau, fel cynnydd yn y boblogaeth a newid o ffermio cnydau i ffermio defaid. Arweiniodd y ffactorau hyn at brisiau bwyd uwch a llai o swyddi i weision fferm. Roedd y cyfoethog yn euog o gadw ŷd yn ôl nes iddo fynd yn brin ac yna byddai'n gwerthu am bris uwch.

[Christopher Hill, hanesydd blaenllaw, yn ysgrifennu am y tlawd yn Lloegr yn oes Elisabeth mewn llyfr ar gyfer myfyrwyr prifysgol (1966)]

(d) Pam mae Ffynonellau D ac DD yn rhoi safbwyntiau gwahanol am achosion *(causes)* tlodi yn ystod teyrnasiad Elisabeth? [8]

[Yn eich ateb dylech gyfeirio at gynnwys y ffynonellau a'r awduron hefyd.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

DIWEDD CWESTIWN 1

25

Arholwr yn unig

CWESTIWN 2

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am grefydd yn oes Elisabeth. [15]

(a) Disgrifiwch Ardrefniant Crefyddol 1559. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

(b) Eglurwch pam daeth y Piwritaniaid yn fygythiad i Elisabeth. [5]

Arholwr yn unig

(c) Pam roedd Mari Brenhines y Sgotiaid yn bwysig yn y cynllwynion Catholig yn erbyn Elisabeth? [6]

DIWEDD CWESTIWN 2

15

Arholwr yn unig

CWESTIWN 3

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am faterion tramor a morwrol. [10 + 3]

A oedd Elisabeth bob amser yn llwyddiannus yn ei materion tramor a morwrol? [10]

Yn eich ateb dylech drafod:

- *y llwyddiannau gafodd Elisabeth yn ei materion tramor a morwrol;*
- *y methiannau gafodd Elisabeth yn ei materion tramor a morwrol.*

Yn y cwestiwn hwn, mae marciau'n cael eu rhoi am sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir. [3]

Arholwr yn unig

DIWEDD CWESTIWN 3

10

DIWEDD Y PAPUR

SAG 3

TUDALEN WAG